

DEBATT

Myter sprids om utländskt ägande

Friskoledebatten är fylld av illa underbyggda påståenden. En sådan ständigt återberättad myt är att det skulle vara okänt vilka som äger de största skolgrupperna, eftersom det finns "utländska" ägare, skriver Hans Bergström, Trustee för The Hans and Barbara Bergstrom Foundation.

Uppdaterad: 8 december 2025, 08:53

Publicerad: 8 december 2025, 08:17

 Spara

Debattredaktionen 

Text



Valfeber har redan brutit ut inför riksdagsvalet 2026. Vad som görs av "utspel" är i växande grad inte seriöst, skriver Hans Bergström, Trustee för The Hans and Barbara Bergstrom Foundation.

Friskoledebatten är fylld av illa underbyggda påståenden. En sådan ständigt återberättad myt är att det skulle vara okänt vilka som äger de största skolgrupperna, eftersom det finns "utländska" ägare. Detta förenas med utsagan att en studie från Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, skulle ha visat på stora risker för påverkan från "utländska antagonister" i skolkoncerner.

Faktum 1: Det föreligger ingen oklarhet om vilka som utövar ägarmakt i de tre största friskoleföretagen: Academedia ACAD -0,21%, Internationella Engelska Skolan och Kunskapsskolan. Huvudägare i Academedia, och den enda ägaren med mer än tio procent, är Mellby Gård, med Johan Andersson, son till Rune Andersson, som styrelseordförande. Huvudägare i Internationella Engelska Skolan är Paradigm AG, via dess fonder. Paradigm är ett företag för investeringar i norra Europa, grundat och drivet av Jan Hummel, uppväxt i en familj av skolledare i Stora Tuna i Dalarna.

IES har en ytterligare ägare med mer än tio procent, en gräns för att kunna utöva någon som helst ägarmakt: The Hans and Barbara Bergstrom

Foundation, en amerikansk stiftelse med ändamål att stödja projekt för upplysning, utbildning och forskning baserade i Sverige. Barbara Bergström är IES grundare. Kunskapsskolan ägs av grundarfamiljen, med Peje Emilsson och hans dugande dotter Cecilia Carnefeldt i spetsen.

Rune och Johan Andersson, Jan Hummel, Barbara Bergström och Peje Emilsson med familj – detta är ägarpersonerna bakom de tre största friskoleföretagen. Det är svårt att tänka sig en mer gedigen, och svenskförankrad, krets. Det finns inga ytterligare ägare på en nivå som ger inflytande. De nämnda personerna kan inte rimligen beskrivas som ”utländska antagonister”, hur fantasifull, eller illvillig, man än är.

Faktum 2: Den ofta återopade studien från myndigheten FOI, från 2023, är enbart spekulativ. Den risk den pekar på rör att en stat av typ Iran och Saudiarabien skulle försöka sprida värderingar på tvärs med de accepterade i Sverige via sponsring av skolor. Skolorna skulle kunna användas som ”en bas för kontroll och påverkan på diaspora”, står det i studien, ”särskilt om det finns en sammanflätning med en religiös organisation”. Flyktingspionage kunde också vara en del av syftet. ”Det bör dock understrykas”, står det i studiens sammanfattning, ”att säkerhetsrisken i första hand inte hänger samman med det utländska ägandet av friskolor.” Påverkan behöver inte gå via ägande eller genom aktiebolag och de som agerar kan lika väl vara baserade i Sverige som utomlands.

Detta bekräftas av reportagen de senaste veckorna om de familjer med rötter i Mellanöstern som i Göteborg ägnat sig åt svindleri i välfärden och även islamistisk infiltration. De har varit bosatta i Sverige. De hade lika gärna kunnat utöva sin verksamhet via en förening. Det faktum att de använde bolag gjorde det lättare att avslöja dem. I en förening finns inte ens krav på revisor. För aktiebolag råder strikta krav på rapportering till Bolagsverket.

Den här typen av aktiviteter har bedrivits med några enskilda skolor. Att däremot ”förvärva en större koncern med verksamhet i hela landet för påverkansoperationer förefaller osannolikt”, står det i FOI:s rapport.

Den så kallade Stymne-utredningen fick regeringens uppdrag att titta närmare på frågan. Den avvisar tanken på förbud mot utländskt ägande (SOU 2025:37). Dels strider ett sådant förbud mot EU-rätten, även när delägare bor utanför EU. Dels skulle det komma att träffa ”även företag från demokratiska länder som inte är antagonistiska eller bör uteslutas av andra säkerhetspolitiska skäl”. De förslag som utredningen fortsätter att överväga vad gäller krav på ägare ”ska gälla såväl inhemska som utländska aktörer”.

Det finns redan ett system för säkerhetsprövning, med den nya myndigheten ISP. Skolinspektionen har numera också alla möjligheter att sätta stopp för olämpliga ägare.

Likväl fortsätter Liberalerna att driva frågan, med falska påståenden, som del i den nye partiledarens popcorn-strategi. Det rör sig om symbolpolitik utan innehåll och underlag. Den syftar enbart till att ge ett intryck av handling, utan att resultera i någonting.

Liberalerna har nu fått med sig de andra Tidöpartierna, väl för husfridens skull inom regeringen, i ett utspel om att tillsätta ännu en utredning om

”utländskt ägande” (SvD Debatt 5/11), trots att Stymneutredningen just utrett saken noggrant. Valfeber har redan brutit ut inför riksdagsvalet 2026. Vad som görs av ”utspel” är i växande grad inte seriöst.

Hans Bergström, Trustee för The Hans and Barbara Bergstrom Foundation
DEBATT